

Leerkring Pesten

De preventieve aanpak van een pestprobleem

Inleiding

Pesten is al jaren een terugkerend probleem binnen het (voortgezet) onderwijs. Gepeste leerlingen zien hun toch al geringe zelfvertrouwen verder afnemen door het gedrag van hun klas- of schoolgenoten en hun algehele welbevinden op school wordt er ook niet beter op. Bij de pesters zelf is er vaak ook meer aan de hand: Als zij zelf macht kunnen uitoefenen op anderen, hebben ze het idee dat ze zelf geen slachtoffer zullen worden. De bijna altijd aanwezige groep met meelopers bevestigt de pester(s) vaak in dit voornemen. Docenten en ander onderwijspersoneel hebben hun handen vol om dit geheel in goede banen te leiden en om het probleem van pesten (preventief) aan de orde te stellen.

Vanaf augustus 2015 is de anti-pestwet in werking getreden. Scholen worden hierin verplicht gesteld om een sociaal veiligheidsbeleid te voeren, om de sociale veiligheid onder leerlingen te monitoren en om het anti-pestbeleid van de school onder te brengen bij een persoon: de anti-pestcoördinator. Vanaf het schooljaar 2016-2017 beoordeelt de inspectie voor het onderwijs scholen op het uitvoeren van deze wet.

1. VSLs staat voor het project Versterking van de Samenwerking tussen Lerarenopleidingen en Scholen (2014-2017)

In het najaar van 2015 is binnen Quadraam de leerkring Pesten gestart, één van de leerkringen in het kader van het project VSLs¹. Deze leerkring heeft voor de 13 Quadraamscholen beleid en tools ontwikkeld om preventief met de pestproblematiek om te kunnen gaan en om daarmee te voldoen aan de door de inspectie gestelde eisen. Ook is er een connectie gemaakt met de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) om aan kennisdeling te doen en om aankomend docenten beter toe te rusten, door anti-pestten gericht in het curriculum van de lerarenopleidingen op te nemen.

In het tweejarig bestaan van deze leerkring is een vijftal producten opgeleverd die gestalte hebben gegeven aan het bereiken van deze doelstellingen.

Gewoon een grapje, snap je

Allereerst is de anti-pestmusical "Gewoon een grapje, snap je" uitgevoerd. Deze musical is bedoeld voor leerlingen uit de brugklas en maakt op een scherpe en aansprekende manier aanschouwelijk wat de gevolgen van pesten kunnen zijn. Het bijgeleverde didactische materiaal maakt het voor mentoren mogelijk de musical op inhoudelijk vlak na te bespreken en kan als aanleiding dienen voor het bespreken van eventuele pestgevallen binnen hun eigen (mentor)klas. De musical is in het najaar van 2016 en het voorjaar van 2017 uitgevoerd op acht verschillende Quadraamscholen. Ook in schooljaar 2017-2018 zal de musical wederom op de podia van deze scholen te bewonderen zijn.

*"Een leerkring heeft als voordeel dat het bereik zoveel groter is.
Je draagt bij aan de onderwijskwaliteit op meerdere scholen"*

Koninginnen & Krengen

Dat jongens en meiden in de puberleeftijd erg van elkaar verschillen, mag duidelijk zijn. Dit uit zich onder meer in het pestgedrag van beide groepen. Waar jongens een vaak directe manier hanteren, pesten meiden vaak op een indirecte manier door elkaar buiten te sluiten, te negeren of over elkaar te roddelen. Koen Loose en Katia de Prins hebben voor het VOC een Qtime ontwikkeld waarin de deelnemers kunnen kennismaken met achtergronden en uitingsvormen van dit "Meidenvenijn", maar ook in aanraking gebracht worden met mogelijke oplossingen en preventieve manieren van aanpak.

Docente en onderzoekster Anke Visser mag als autoriteit worden gezien bij het beschrijven en op de kaart zetten van meidenvenijn (zij heeft de term ook bedacht). Haar inzichten en publicaties zijn als theoretische onderlegger voor deze Qtime gebruikt. Een andere belangrijke basis voor de Qtime waren de 8 meidenrollen zoals beschreven in het boek "Queen bees & Wannabees" van Rosalind Wiseman. Hiermee hebben we inzicht verschaft in het brein van het pubermeisje. Verder werd aandacht besteed aan de kernkwaliteiten en Kernkwadranten van Daniel Ofman, het 5-G model uit de Relationeel Emotieve Therapie (RET), Neurolinguistisch Programmeren (NLP) en de Ringaanpak zoals omschreven door Barry Redeker.

De training "Koninginnen & Krengen, omgaan met meidenvenijn" is in februari 2017 voor het eerst aangeboden binnen het VOC en zal een vaste positie krijgen binnen het Qtime-aanbod. In het kader van de kruisbestuiving tussen Quadraam en de HAN, zal deze training in het voorjaar van 2018 ook worden gegeven aan de studenten van de lerarenopleidingen van HAN ILS. Dit zal plaatsvinden op de jaarlijkse projectdag rondom het thema pestpreventie.

Anti-pestcoördinator: wettelijk verplicht of onmisbaar?

Daarnaast heeft de leerkring Pesten een netwerkbijeenkomst voor anti-pestcoördinatoren georganiseerd binnen Qtime, getiteld: "Anti-pestcoördinator: wettelijk verplicht of onmisbaar?". Van elke Quadraamschool is gericht de verantwoordelijke voor het uitvoeren van het anti-pest- of sociale veiligheidsbeleid uitgenodigd. Voorafgaand aan de bijeenkomst is hun verzocht om een vragenlijst in te vullen om de stand van zaken voor wat betreft de uitvoering van de anti-pestwet binnen hun eigen school in kaart te brengen.

"Dat koninginnen zulke kringen kunnen zijn was voor mij een openbaring"

In oktober 2016 hebben Koen Loose en Tim Henke, beiden docenten van Het Westeraam en gespecialiseerd in het onderwerp pesten, met ongeveer 20 vertegenwoordigers van de verschillende Quadraam-

scholen aan tafel gezeten. Hier bestond de mogelijkheid om kennis en materialen uit te wisselen en ideeën met elkaar te delen. Het was een praktische bijeenkomst waarin in één avond het volledige anti-pestbeleid van de verschillende scholen kon worden doorgelicht en aangepast waar nodig. **Tevens is een OneDrive-groep aangemaakt waarin belangrijke documenten, protocollen en lesideeën met elkaar gedeeld konden worden.** Het doel is om deze netwerkbijeenkomst een jaarlijks terugkerend evenement te maken om zo als scholengroep een kwaliteitsslag te maken als het gaat om de uitvoering van het anti-pestbeleid.

Mediawijsheid: Inzoomen op cyberpesten

Pesten, een terugkerend probleem in het onderwijs en sinds de komst van computers en mobieltjes ook iets dat zich in sterkere mate 24/7 afspeelt in de "cloud". Daarom is ook een Qtime ontwikkeld waarin de uitingsvormen van cyberpesten worden toegelicht en de wijze waarop je daarmee om kunt gaan. Ook wordt materiaal aangeboden om dit belangrijke thema met leerlingen bespreekbaar te maken. De volgende onderdelen maken deel uit van deze Qtime:

- Cyberpesten als onderdeel van mediawijsheid. Het competentiemodel Mediawijsheid wordt bekeken en er wordt aanschouwelijk gemaakt welke positie cyberpesten daarin inneemt.
- Een interactieve kwis op het ActivBoard laat deelnemers kennismaken met verschillende uitingsvormen en termen die komen kijken bij cyberpesten.
- Individueel bekijken de deelnemers de interactieve film *It's up to you*, waarbij zij zelf invloed hebben op de keuzes die de hoofdpersoon maakt. De bevindingen worden in de groep besproken.
- We hebben informatie gedeeld over de wijze waarop leerlingen begeleid kunnen worden bij hun sociale media gebruik en hoe eventuele excessen kunnen worden aangepakt. Ook de brochure *Sociale veiligheid op school en internet* (Kennisnet, april 2015) en het pestprotocol van de verschillende scholen komen aan de orde. Is het up to date? Wordt cyberpesten daarin als aparte categorie benoemd? Etc.
- Tot slot wordt een schat aan relevante filmpjes, lesideeën en andere informatie verzameld en gedeeld met de deelnemers.

Deze Qtime is namens de leerkring Pesten vormgegeven door Koen Loose. Hij werkt daarbij nauw samen met Luc de Bont, ICT-coördinator bij Quadraam.

En nu verder...

De leerkring Pesten heeft twee jaar lang intensief samengewerkt aan preventieve en curatieve manieren om de pestproblematiek aan te pakken. We pretenderen niet dat pesten op Quadraam-scholen niet meer voorkomt, maar we hebben onze collega's kunnen betrekken in een bewustmakingsproces waarbij een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt gevoeld om elk kind met een veilig gevoel naar school te laten gaan. De musical, de verschillende Qtimes en het samenbrengen van de verantwoordelijken voor de uitvoering van het anti-pestbeleid, dragen daaraan bij.

Ondertussen gaan we niet stil zitten. In mei 2014 heeft Quadraam in het sociale mediabeleid opgenomen dat op elke quadraamschool mediawijsheid een verplicht onderdeel van het curriculum van de onderbouw moet worden. Een aantal scholen is hier voortvarend mee aan de slag gegaan maar er valt nog een boel te doen op dit vlak. Om aan deze behoefte te voldoen

"Enorm inspirerend om met bevoegen collega's te werken aan dit belangrijke thema"

is de Inspiratiegroep Mediawijsheid in het leven geroepen. Drie leden van de leerkring pesten en ook projectleider Bennie Draaijer zullen het komende schooljaar deze Inspiratiegroep gaan vormgeven,

aangevuld met een paar enthousiaste nieuwe deelnemers. Op de rol staan in elk geval een driedelige training binnen VOC over mediawijsheid voor mentoren en ander onderwijzend

personeel, maar ook een Qtime voor OOP over hetzelfde onderwerp. De ervaringen die we hebben opgedaan in de leerkring pesten, zullen daarbij zeker ter inspiratie kunnen dienen.

Tot slot

Mocht je geïnteresseerd zijn in een meer gedetailleerd inkijkje in de opbrengsten van de leerkring Pesten, **kijk dat op de themasite Pesten in de Quadraam-sharepointomgeving**. Wil je daarna nog meer informatie over pesten of mediawijsheid, schroom dan niet om contact op te nemen met één van de deelnemers.

Houd vooral ook de Qtime agenda van het VOC in de gaten om een van de ontwikkelde trainingen te volgen.

“Door gericht op zoek te gaan naar informatie met het doel die te delen, wordt bijna ongemerkt je eigen expertise ook vergroot”

De deelnemers aan de leerkring pesten

Projectleider Bennie Draaijer is docent sport & bewegen aan vmbo 't Venster in Arnhem. Daarnaast is hij actief als onderzoeksbegeleider voor de AOQ en leidt hij ook de leerkringen Omgaan met verschillen en Onderpresteren. Op vmbo 't Venster leidt hij ook de iXperium ontwikkelgroep Leren met ICT.

b.draaijer@vmbo-venster.nl

“De onderling samenwerking verliep heel goed omdat we vanaf het begin een gezamenlijk doel hadden”

Tim Henke is docent Mens & Maatschappij aan Het Westeraam in Elst. Daarnaast is hij leerlingcoördinator, anti-pestcoördinator en geeft hij binnen VOC trainingen met betrekking tot coachend begeleiden.

t.henke@hetwesteraam.nl

Katia de Prins is docente Mens & Natuur aan vmbo 't Venster te Arnhem. Zij vervult binnen deze school de rol van mediacoach en heeft vanuit die positie veel affiniteit met het online gedrag van leerlingen

k.deprins@vmbo-venster.nl

Koen Loose is docent tekenen, handvaardigheid en CKV aan Het Westeraam in Elst. Daarnaast is hij onderzoeksbegeleider voor de AOQ op deze school en heeft hij in het verleden zelf onderzoek gedaan naar sociale veiligheid onder leerlingen.

k.loose@hetwesteraam.nl

Erik van der Aa is docent Sport & bewegen op het Stedelijk Gymnasium te Arnhem. Ook is hij anti-pestcoördinator en gaat hij de opleiding tot mediacoach volgen.

e.vanderaa@gymnasiumarnhem.nl

Yuri Römer is veiligheidscoördinator aan het Lorentz Lyceum in Arnhem. Vanuit deze rol komt hij vaak in aanraking met zaken als sexting en neemt hij deel aan een netwerk ter voorkoming daarvan.

y.romer@lorentzlyceum.nl

Martine van Aalderen is docente Onderwijskunde aan ILS-HAN. Haar taak binnen de leerkring bestond uit het bekijken hoe belangrijke zaken rondom pesten in de praktijk van het voortgezet onderwijs, een plaats kunnen krijgen binnen het curriculum van de lerarenopleidingen van de HAN.

martine.vanaalderen@han.nl

“Pesten kan kinderen echt beschadigen. Het is fijn om actief bij te kunnen dragen aan het voorkomen daarvan”

